

Dokumentin sisältö

JOHDANTO

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2025

- 1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- 2 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

- 3 Suunnitelman laatijat
- 4 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

JOHDANTO

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (hyte) tukee ihmisten mahdollisuuksia edistää omaa hyvinvointiaan, terveyttään, osallisuuttaan sekä työ- ja toimintakykyään. Näitä mahdollisuuksia edistetään kunnassa huolehtimalla hyvinvointia tukevista olosuhteista sekä kannustamalla terveellisiin valintoihin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kohdistuu yksilöihin, yhteisöihin, väestöön ja elinympäristöihin. (THL)

Hyvinvointityön rakenteet ovat edellytys toimivalle ja tulokselliselle hyvinvointityölle. Kunnan lisäksi keskeisiä toimijoita ovat paikalliset yhdistykset, jotka tarjoavat kuntalaisille ja vapaa-ajanasukkaille monipuolista vapaa-ajantoimintaa ympäri vuoden. Toiminta on erityisen aktiivista kesäkaudella. Myös kunnan ja yrittäjähdistyksen välinen yhteistyö on aktiivista.

Kuhmoisten kunnan hyvinvointityö perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön. Hyvinvointityötä ohjaavat kunnanvaltuusto ja kunnanhallitus. Kehittämistyötä toteuttavat moniammatillinen hyvinvointityön ja ehkäisevän päihdetyön työryhmä, joissa on edustajia kunnan eri toimialoilta, hyvinvointialueelta, seurakunnasta sekä yhdistyksistä.

Kuhmoisten kunnan hyvinvointityön rakenne:

Kunnanvaltuusto
Kunnanhallitus
Moniammatillinen hyvinvointityöryhmä ja ehkäisevän päihdetyön työryhmä puheenjohtaja hyvinvointikoordinaattori sihteeri hyvinvointisuunnittelija kunnan johtoryhmän jäsenet nuoriso-ohjaaja liikunnanohjaaja varhaiskasvatuksen esihenkilö kulttuuri- ja kirjastotoimen esihenkilö koulukuraattori lähitorin ohjaaja fysioterapeutti neuvolan työntekijä vapaa-ajan asukkaiden yhdistyksen puheenjohtaja diakoniatyöntekijä
hyvinvointikoordinaattori
hyvinvointisuunnittelija

Hyvinvointialue valmistelee alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valtuustokausittain yhteistyössä alueensa kuntien kanssa. Myös kunnat valmistelevat omat hyvinvointikertomukset ja -suunnitelmat. Hyvinvointisuunnitelma on eri toimialojen asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä koottu tiivis asiakirja, joka toimii ennen kaikkea johtamisen työvälineenä, poliittisen päätöksenteon tukena sekä strategiatyön, suunnittelun ja sen toimeenpanon perustana. Kuhmoisten kunnan hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2023–2026 on julkaistu kunnan [verkkosivuilla](https://www.kuhmoinen.fi/file/none/-5292/6192/LAAJA%20HYVINVOINTIKERTOMUS%202023%20-%202026.pdf) (<https://www.kuhmoinen.fi/file/none/-5292/6192/LAAJA%20HYVINVOINTIKERTOMUS%202023%20-%202026.pdf>).

Hyvinvoinnin toteutumista seurataan ja raportoidaan vuosittain, ja hyvinvointisuunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan. Tässä Kuhmoisten kunnan hyvinvointisuunnitelman vuosiraportissa on nostettu esille hyte-kertoimeen liittyvät indikaattorit, joiden tieto on tuotettu pääasiassa sähköisen hyvinvointikertomuksen kautta. Lisäksi on käytetty tilastokeskuksen ja Sotkanetin tietokantoja. Indikaattoreiden vertailuarvoksi on valittu Pirkanmaan hyvinvointialue. Hyvinvointisuunnitelman vuosiraportissa tarkastellaan vuosittain kunnan rakenteita, kuntalaisten terveyttä ja toimintakykyä, kuntalaisten palveluita ja eri ikäryhmien hyvinvointia verraten tuloksia edelliseen 1-3 vuoteen eri indikaattorien avulla. Lisäksi tarkastellaan hyvinvointisuunnitelman toteutumista ja tunnistetaan mahdollisia kehittämistarpeita.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (2021/612) velvoittaa kuntia valmistelemaan laajan hyvinvointikertomuksen kerran valtuustokaudessa. Sosiaali- ja terveydenhuoltolain 6 §:n mukaan: ”Kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho. Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmistettava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa.”

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan: ”Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla”. Lisäksi lainsäädäntö (laki hyvinvointialueesta 611/2021, §14, laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 6.7.10, 32, 50§) edellyttää kuntia ja hyvinvointialuetta toimimaan yhteistyössä. Hyvinvointialueella ja kunnilla on yhteiset asukkaat ja asiakkaat, joiden palveluita ne järjestävät ja toteuttavat asukaslähtöisesti. Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan.

Talous

HYTE-kerroin

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

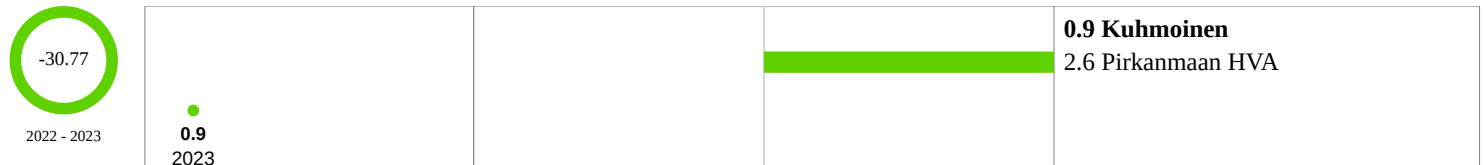
Ylipaino, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

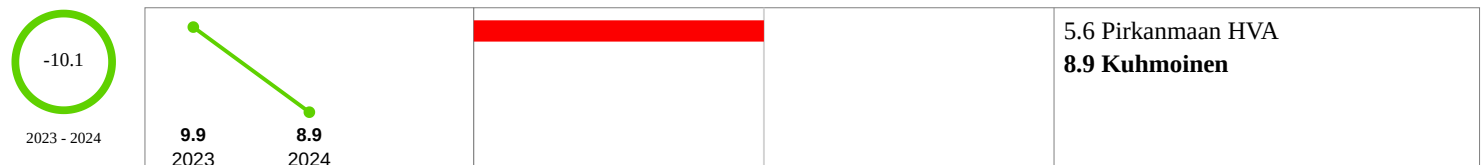
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

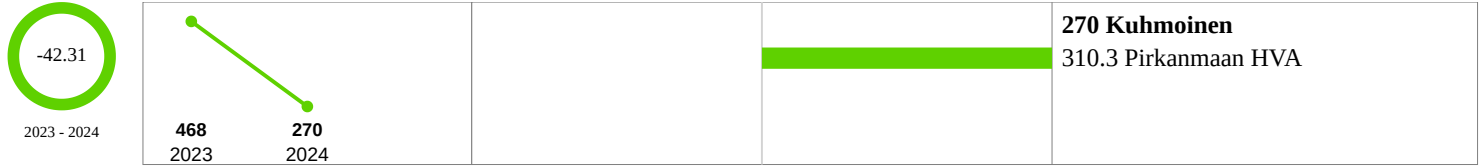
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

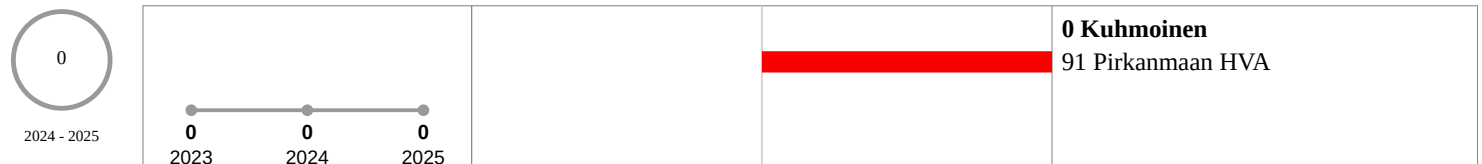
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

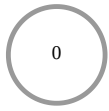
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

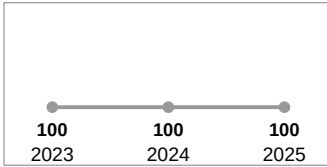
Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

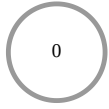

2024 - 2025

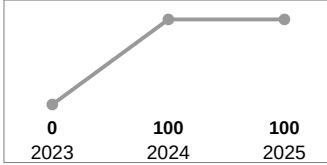

96 Pirkanmaan HVA
100 Kuhmoinen

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

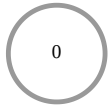

2024 - 2025

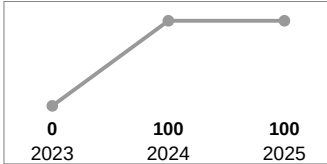

86 Pirkanmaan HVA
100 Kuhmoinen

Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

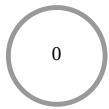

2024 - 2025

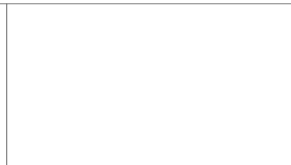
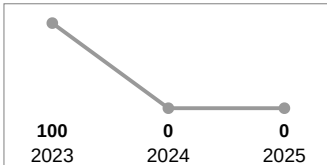

100 Kuhmoinen
100 Pirkanmaan HVA

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin

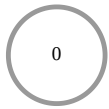

2024 - 2025

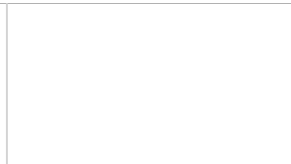
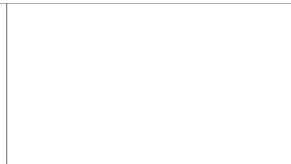
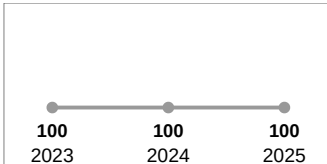

0 Kuhmoinen
57 Pirkanmaan HVA

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

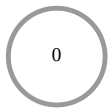

2024 - 2025

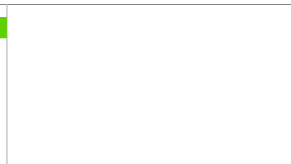
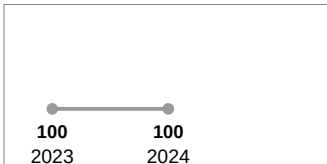

100 Kuhmoinen
100 Pirkanmaan HVA

Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

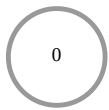

2023 - 2024

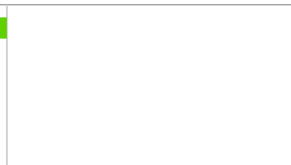
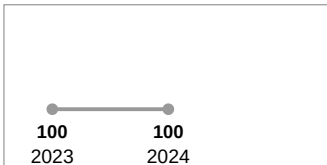

87 Pirkanmaan HVA
100 Kuhmoinen

Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

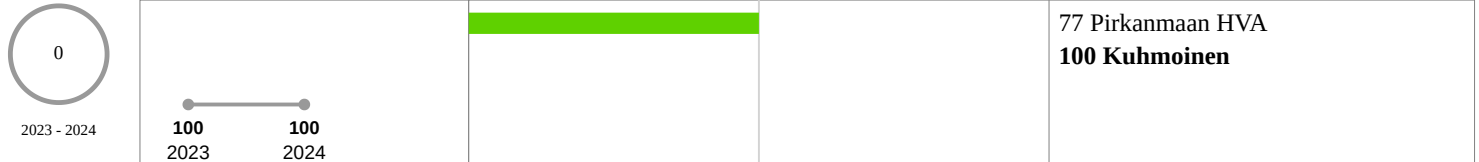

2023 - 2024

86 Pirkanmaan HVA
100 Kuhmoinen

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä

Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

HYTE-kerroin, 0 - 100

HYTE-kerroin euroa / asukas

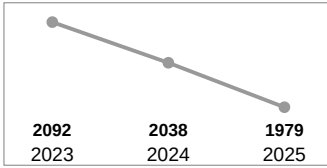
Elinvoima

Väestö

Väestö 31.12.

2024 - 2025

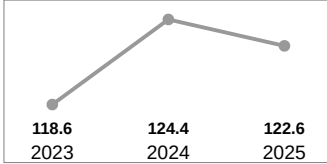

1979 Kuhmoinen
548910 Pirkanmaan HVA

Huoltosuhde, demografinen

2024 - 2025

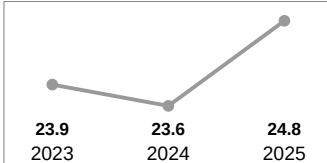

57.6 Pirkanmaan HVA
122.6 Kuhmoinen

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

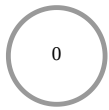

2024 - 2025

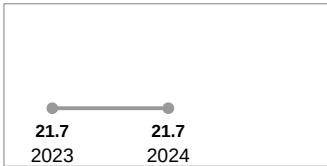

24.8 Kuhmoinen
78 Pirkanmaan HVA

Lapsiperheet, % perheistä

2023 - 2024

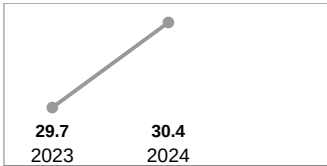

21.7 Kuhmoinen
37.4 Pirkanmaan HVA

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

2023 - 2024

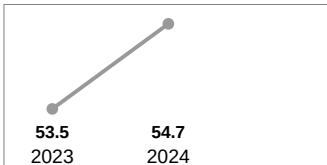

23.8 Pirkanmaan HVA
30.4 Kuhmoinen

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

2023 - 2024

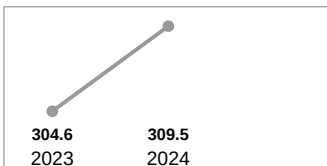

48 Pirkanmaan HVA
54.7 Kuhmoinen

Koulutustasomittain

2023 - 2024

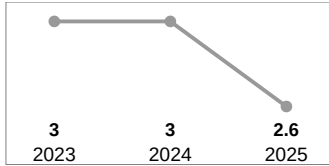

309.5 Kuhmoinen
416.3 Pirkanmaan HVA

0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

2024 - 2025

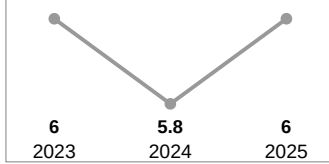

2.6 Kuhmoinen
5.8 Pirkanmaan HVA

7 - 15-vuotiaat, % väestöstä

2024 - 2025

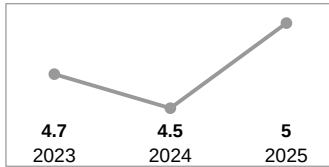

6 Kuhmoinen
9.3 Pirkanmaan HVA

16 - 24-vuotiaat, % väestöstä

2024 - 2025

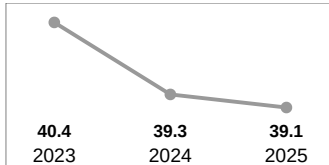

5 Kuhmoinen
11.2 Pirkanmaan HVA

25 - 64-vuotiaat, % väestöstä

2024 - 2025

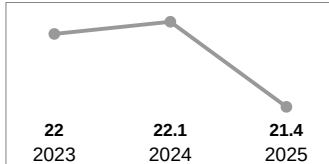

39.1 Kuhmoinen
51.1 Pirkanmaan HVA

65 - 74-vuotiaat, % väestöstä

2024 - 2025

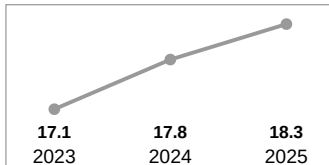

11 Pirkanmaan HVA
21.4 Kuhmoinen

75 - 84-vuotiaat, % väestöstä

2024 - 2025

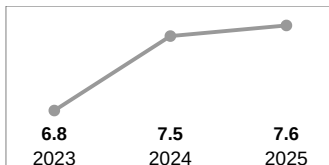

8.6 Pirkanmaan HVA
18.3 Kuhmoinen

85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

2024 - 2025

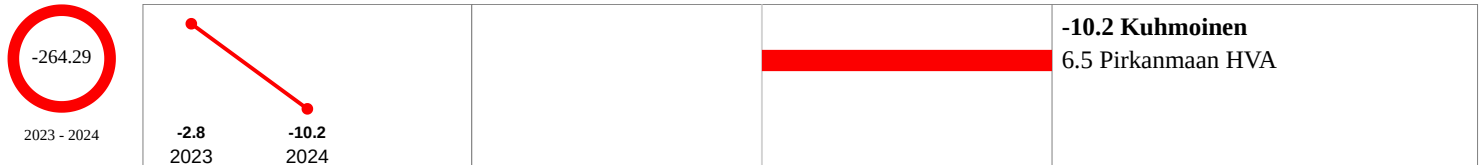

2.9 Pirkanmaan HVA
7.6 Kuhmoinen

Vastaanotetut pakolaiset / 100 000 asukasta

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

Elinvoima

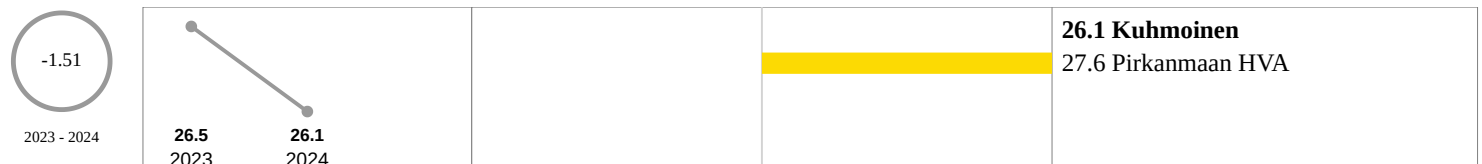
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

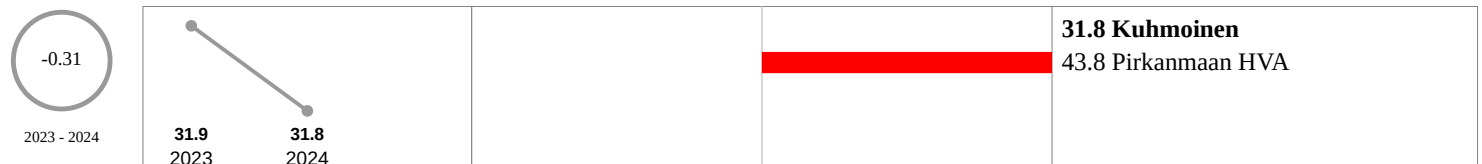
Lasten pienituloisuusaste

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Työlliset, % väestöstä

Hyvinvointi

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

2023 - 2024

31.1
2023

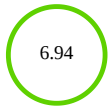
32.3
2024

27 Pirkanmaan HVA
32.3 Kuhmoinen

Palvelut

Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

2021 - 2023

<p>77 2023</p>			68 Pirkanmaan HVA 77 Kuhmoinen
--------------------	--	--	---

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

2023 - 2024

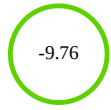
<p>2987 3114 2023 2024</p>		<p>3114 Kuhmoinen</p>	3114 Kuhmoinen 4123 Pirkanmaan HVA
--------------------------------	--	-----------------------	--

TYÖIKÄISET

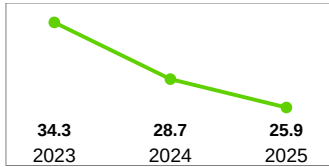
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

2024 - 2025

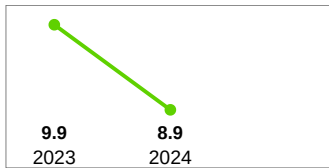

25.9 Kuhmoinen
38.4 Pirkanmaan HVA

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

2023 - 2024

5.6 Pirkanmaan HVA
8.9 Kuhmoinen

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

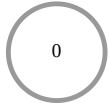

IKÄIHMISET

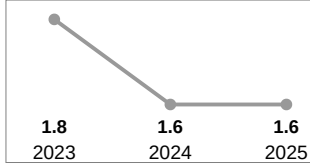
Hyvinvointi

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

2024 - 2025

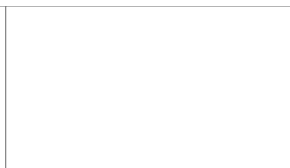
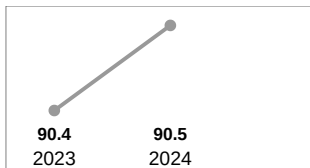
1.3 Pirkanmaan HVA
1.6 Kuhmoinen

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

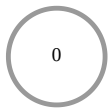

2023 - 2024

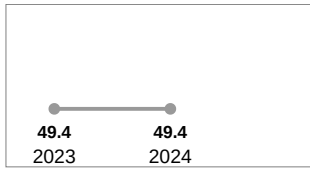

90.5 Kuhmoinen
93.2 Pirkanmaan HVA

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

2023 - 2024

45.3 Pirkanmaan HVA
49.4 Kuhmoinen

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

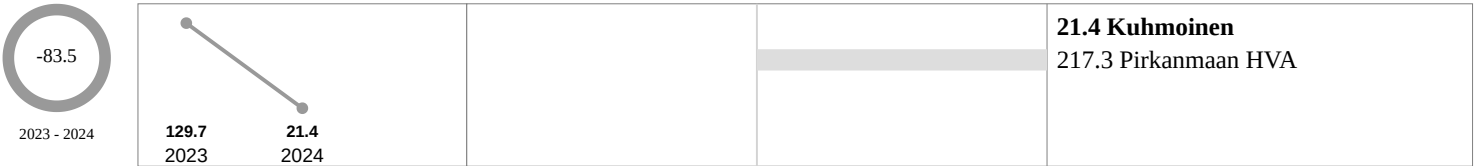
lääkkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä

KAIKKI IKÄRYHMÄT

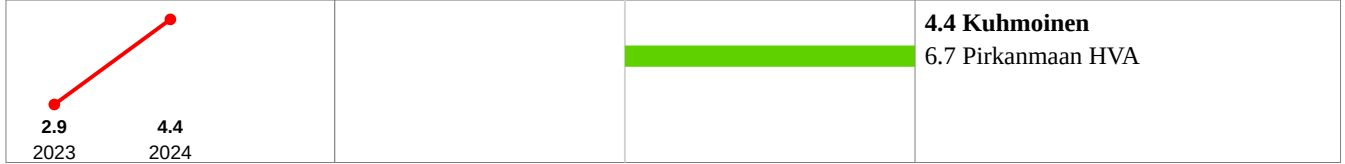
Hyvinvointi

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

2023 - 2024

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

2023 - 2024

1258 Pirkanmaan HVA
2015 **Kuhmoinen**

Vapaa-aika

Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä

2022 - 2024

49 Kuhmoinen
65 Pirkanmaan HVA

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Pirhan Lähitorin palvelut Kuhmoisten kunnassa vuonna 2025. Lähitori tarjoaa neuvontaa kaikenikäisille, ohjaa ikääntyneitä ja vammaisia palveluiden pariin sekä järjestää kohtaamispaikkatoimintaa.

2 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Tässä osiossa arvioidaan hyvinvoinnisuunnitelman toteutumista vuoden 2025 osalta. Taulukossa näkyvät suunnitelman mukaiset tavoitteet, toimenpiteet, sekä niistä vastuussa olevat tahot (resurssit). Vuoden 2025 toteuma on kerrottu rivin viimeisessä ruudussa. Suurin osa tavoitteista on toteutunut joko kokonaan tai osittain ja vain harvan tavoitteen edistämistä ei ole aloitettu lainkaan.

1. Yksilöllisten hyvinvointia edistävien valintojen mahdollistaminen

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho(t)	Toteuma 2025
Tarjoamme asiakasryhmät huomioiden eri tavoin, ymmärrettävästi ja saavutettavasti tietoa hyvinvointia edistävästä valinnoista ja helpotamme niiden tekemistä arjen ympäristössä	Kunnalla on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelutarjotin	Hyvinvointikoordinaattori ja hyvinvointisuunnittelija	Hyvinvointia elintavoilla -sivu ja Hyvinvointia kulttuurista -sivu, löytyvät kunnan verkkosivuilta. Niiden tiedot ovat ajantasaiset.
	Kunnan hyvinvointipalvelut on kuvattu palvelutietovarannossa (PTV)	Hyvinvointisuunnittelija	Kyllä
	Kunnassa on resursoitu vastuuhenkilö hyvinvointia ja terveyttä edistävien palveluiden kehittämiseen	Hyvinvointikoordinaattori ja hyvinvointisuunnittelija	Kyllä

Puutumme riskitekijöihin varhaisessa vaiheessa (tunnistaminen, puheeksi ottaminen, koulutus ja tieto, toimintamallit, vastuut)	Palveluohjauksen ja palvelupolkujen selventäminen yhteistyössä Pirhan kanssa	Kuntatyöntekijöistä vastinparit	Hyvinvointisuunnittelija ja kunnan eri alojen työntekijät ovat selvittäneet työnsä vastinpareja yhdessä Pirhan kanssa. Vastinparitietoja päivitetään säännöllisesti.
	Puheeksi ottamisen toimintamallin käyttöönotto	Kunnan henkilöstö (esimerkiksi työllisyyskoordinaattori, liikunta- ja nuorisohjaaja, koulun ja varhaiskasvatuksen henkilökunta)	Kunnassa ei ole käytössä vakiintunutta puheeksi ottamisen toimintamallia. Käyttöönotto edellyttää kuntatyöntekijöiden laajempaa koulutusta yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa, jota on edistetty verkostotapaamisissa. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaiset Vasu-keskustelut 1–2 kertaa vuodessa. Päivittäinen kohtaaminen huoltajien kanssa, avoin molemminpuolinen vuorovaikutus.
	Kunnassa on yhteinen Teams-alusta, jolla välitetään tietoa ajankohtaisista HYTE-aiheista	Hyvinvointisuunnittelija	Kyllä. Siirrytty sähköpostiviestintään ajankohtaisten tietojen osalta.

Tarjoamme ja kehitämme matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa sekä edistämme saavutettavien hyvinvointia tukevien palveluiden tarjonnan kehittymistä koko hyvinvointialueella	Palvelupolkujen selventäminen yhteistyössä Pirhan kanssa	Vastinparityöntekijät	Työntekijät ovat selvittäneet vastinpareja yhdessä Pirhan kanssa.
	Kunnan verkkosivuilla tiedotetaan säännöllisesti kunnan tarjoamista hyvinvointia ja terveyttä edistävästä palveluista	Hyvinvointisuunnittelija	Tapahtumakalenterissa kyllä. Kunnan eri toimialat tiedottavat omista tapahtumistaan tapahtumakalenterissa. Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla -hankkeen puitteissa toteutettiin Kuhmoisten kulttuurihyvinvointitarjotin joka löytyy sähköisenä kunnan verkkosivuilta sekä painettuna versiona. Kunnan terveyden ja hyvinvoinnin verkkosivuilla on myös esitelty Pirhan tapahtumakalenteri ja hyvinvointitarjotin, joissa ilmoitetaan Pirhan kuntalaisille suunnatuista matalan kynnyksen tapahtumista ja palveluista.

2. Liikkumisen ja aktiivisuuden edistäminen

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho(t)	Toteuma 2025
------------	--------------	---------------	--------------

<p>Mahdollistamme saavutettavaa ja esteetöntä liikkumista ja kulttuurista osallistumista sekä tuemme arkiaktiivisuutta</p>	<p>Kunta viestii aktiivisesti liikuntamahdollisuuksista ja tarjoaa matalankynnyksen tapahtumia sekä liikuntaryhmiä</p>	<p>Liikunnanohjaaja</p>	<p>Kyllä. Matalan kynnyksen tapahtumat ja liikuntaryhmät: Kunnan maksuttomat liikuntaryhmät (senioritanssit, tuolijumppa, lihaskuntojumppa). Kunta tarjoaa kuljetuksen uimahallikäynneille Jämsänkosken uimahalliin.</p> <p>2025 on toteutettu Ikiliikkujaviikko, vanhusten viikko sekä Pysy pystyssä -hanke, joissa on tavoitettu kohderyhmää ja tarjottu matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia.</p> <p>Viestimiskanavat: Kunnan nettisivut, Facebook, Instagram, Kuhmoisten Sanomat, Kuhmoinen palvelee. 2025 on tehostettu erilaisten teemaviikkojen mainostamista somekanavilla.</p>
--	--	-------------------------	--

	<p>Kunta kehittää yhteistyössä sidosryhmien kanssa matalan kynnyksen mahdollisuuksia harrastamiseen ja vapaa-aikaan</p>	<p>Liikunnanohjaaja</p>	<p>Kunnassa toimii kunnan eri työntekijöiden sekä sidosryhmien kanssa yhteistyönä Liikunnan ja elintapaohjauksen työryhmä (LEE), joka kehittää harrastamisen ja vapaa-ajan mahdollisuuksia Kuhmoisissa.</p> <p>Varhaiskasvatukseen on suunniteltu tavoitteiden mukaista säännöllistä liikuntaa. Liikunnanohjaaja on kerran kuukaudessa vetovastuussa varhaiskasvatuksen liikuntahetkistä. Liikuntahetket toteutuvat ryhmittäin viikoittain, ja muina kertoina toiminnasta vastaavat kasvattajat.</p>
--	---	-------------------------	--

Laadimme alueellisen liikuntaneuvonnan ja -ohjauksen prosessin hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyönä sekä otamme käyttöön kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjottimen	Kunnassa on nimetty ja resursoitu vastuuhenkilöt alueellisen liikuntaneuvonnan prosessin kehittämiseen ja alueelliseen kulttuurihyvinvoinnin yhteistyöhön	Liikunnanohjaaja Erikoiskirjastovirkailija	Liikuntaneuvoja toimii vastuuhenkilönä liikuntaneuvonnan prosessissa. Liikuntaneuvojan palveluihin ovat ohjautuneet pääasiassa ikääntyneet ja työikäiset kuntalaiset. 2025 Liikuntaneuvonnan palvelupolut-hankkeella käynnistettiin lasten, nuorten ja perheiden liikuntaneuvonta. Kulttuurihyvinvoinnin yhdyshenkilönä toimii erikoiskirjastovirkailija. Kunnan liikuntatoimi ja kulttuuritoimi tekevät yhteistyötä kirjaston liikuntavälineiden lainauksessa. Välineistöä on päivitetty vuoden 2025 aikana.
	Kunta ylläpitää kaikille kuntalaisille avointa kynnyksetöntä elintapa-/liikuntaohjausta	Liikunnanohjaaja	Kyllä. Ottamalla yhteyttä liikuntaneuvojaan saa varattua ajan. Lisätietoa kunnan nettisivuilla. Vuonna 2025 liikuntaneuvonnassa on käynyt 41 asiakasta.
	Kunnassa kehitetään hyvinvointia ja terveyttä edistäviä palvelupolkuja sekä kunnan sisällä että yhdessä Pirhan kanssa	Hyvinvointisuunnittelija	Kehitystyötä tehdään eri työryhmissä ja verkostoissa. Hyvinvointisuunnittelija osallistuu Pirhan eri verkostojen toimintaan sekä kunnan omiin hyvinvointityön ryhmiin: Kuhmoisten perhekeskustyöryhmään ja liikunnan ja elintapojen edistämisen työryhmään.

Hyvinvointialueen kaikissa toimipisteissä tunnistamme, otamme puheeksi ja ohjaamme liikuntaneuvontaan sekä hyvinvointia tukevien kulttuuripalvelujen pariin	Liikuntaneuvonta toimii kunnassa ja sinne on toimivat, yhdessä sovitut ohjautumisprosessit käytössä	Liikunnanohjaaja	Työikäisten ja ikääntyvien osalta kyllä. Perheiden ja lasten osalta palvelupolku ja neuvontaan ohjaus on kehitetty vuoden 2025 aikana. Lasten ja nuorten osalta koulun ja varhaiskasvatuksen yhteistyötahot on otettu prosessiin mukaan.
	Kunnassa on käytössä liikuntalähete ja kulttuurilähete	Liikunnanohjaaja ja erikoiskirjastovirkailija	Kunnassa on käytössä liikuntalähete sekä kulttuuripalveluesite, johon on koottu ikäihmisille suunnatut kulttuuripalvelut. Kulttuurilähetettä ei ole vielä käytössä. Varhaiskasvatuksesta ohjataan perheitä perheliikuntaneuvonnan pariin.

3. Mielen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho(t)	Toteutuma 2025
------------	--------------	---------------	----------------

<p>Vahvistamme mielen hyvinvointia tukevien toimintamallien käyttöä sekä mielenhyvinvointia tukevaa osaamista kaikessa toiminnassa</p>	<p>Lapsille ja nuorille opetetaan varhaiskasvatuksessa ja koulussa tunne- ja hyvinvointitaitoja</p>	<p>Kehittäjäopettaja, nuorisohjaaja</p>	<p>Lapsille ja nuorille on opetettu tunne- ja hyvinvointitaitoja suunnitelmallisesti osana opetusta sekä läpäisevästi koko kouluarjessa.</p> <p>Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat sisältyneet opetussuunnitelman mukaisesti terveystiedon oppiaineeseen (8. lk sekä lukion TE1 ja TE2 -opintojaksot), joissa on käsitelty hyvinvointitaitoja ja mielen hyvinvointia tukevia sisältöjä. Lisäksi liikunnan opetuksessa tunne- ja hyvinvointitaitojen harjoittelu on ollut jatkuvasti läsnä osana ryhmässä toimimista ja itsesäätelyn kehittämistä.</p> <p>Tunne- ja hyvinvointitaitoja on vahvistettu monipuolisesti myös muissa oppiaineissa, kuten uskonnossa, elämäntiedossa sekä äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa osana kulttuurikasvatusta.</p> <p>Arjen tasolla taitoja on tuettu jatkuvasti esimerkiksi keskusteluiden, yhteisten toimintojen ja leikin kautta. Toiminta on ollut koko kouluyhteisön läpäisevää ja systemaattista.</p> <p>Kouluvalmentaja on pitänyt tunne- ja kaveritaitotunteja koululuokille yhteensä yli 40 tuntia.</p> <p>Kouluvalmentaja, kuraattori ja psykologi ovat järjestäneet turvataitoihin keskittyviä oppitunteja.</p>
--	---	---	--

Opettajat välittävät huoltajille tietoja oppilaiden arjesta, minkä toivotaan tuovan kotiin keskustelunaiheita koulunkäynnistä. Alakoulussa on aloitettu tukioppilastoiminta.

Opettajat ovat ohjanneet opiskelijoita entistä vahvemmin suunnittelemaan lukuvuoden opinnot huolellisesti, jotta kuormitus jakautuisi eri periodien välillä sopivasti.

Vuoden 2025 kouluterveyskyselyn tulosten perusteella on koulun puolesta suunniteltu korjaavia toimia. Osassa näistä havaittiin jo syksyn aikana positiivisia muutoksia, kun esimerkiksi oppilaat ja opiskelijat ovat osallistuneet järjestyssääntöjen laatimiseen, uudistus on rajoittanut puhelimien käyttöä koulussa ja koulunuokku on alkanut toimia. Erityisesti netissä vietettyyn aikaan sekä riittävään uneen on kannustettu kiinnitettävän kodeissa huomiota.

Kouluvalmentajan johdolla pyritään huomioimaan oppilaita, joilla ei koulussa ole läheisiä ystäviä.

Varhaiskasvatuksessa käytössä MiniVerso-sovittelumenetelmä. Tunteiden tunnistamista ja säätelytaitoja opetellaan aikuisen

		johdolla. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja varhaiskasvatukseen koulutettu nepsy-valmentaja ovat henkilöstön ohjauksen tukena.
--	--	--

<p>Kehitämme matalan kynnyksen palveluita ja lisäämme niiden saavutettavuutta</p>	<p>Lapsille ja nuorille on tarjolla matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja</p>	<p>Nuoriso-ohjaaja</p>	<p>Nuorisotalolla kaikille avointa toimintaa n. 3 krt/vko. Oman luokan iltoja järjestetään 1. lk alkaen. Lukion 1. luokalla on oman luokan ilta, jossa nuoret tutustuvat nuokkuun, toisiinsa ja kunnan palveluihin, esim. kuntosaliin. Tyttöjen illat 1 krt/kk syksystä alkaen. Kerhokeskiviikon yhteydessä nuokku koululla 2.-6. luokkalaisille.</p> <p>Koululla on koulunuokku, joka toimii välituntien kohtaamispaikkana. Lukionuokku pari kertaa kuussa.</p>
	<p>Kunnassa on tarjolla avointa varhaiskasvatusta ja perheliikuntaryhmiä</p>	<p>Päiväkodin johtaja ja liikunnanohjaaja</p>	<p>Kunnan alueella avointa varhaiskasvatusta tarjotaan seurakunnan ja paikallisen MLL:n toimesta. Kunnan puolesta kaikille lapsille tarjotaan paikka varhaiskasvatuksesta. Osa-päiväinen tai osa-viikkoinen hoidontarve, kun toinen vanhempi kotona.</p> <p>Perheliikunta: kyllä, paikallisen MLL:n järjestämänä, jonka toimintaa kunta tukee. Kaikille lapsille on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen tarpeen mukaisesti. Perheen erilaisissa tilanteissa lapsi voi olla hoidossa osaviikkoisesti tai -päiväisesti.</p>

	Pirhan kanssa yhteistyönä tuotettavan Lähitorin palvelut ovat kaikkien kuntalaisten käytettävissä. Kunta järjestää toiminnan sisältöjä mielen hyvinvoinnin edistämiseksi	Liikunnanohjaaja, erikoiskirjastovirkailija ja hyvinvointisuunnittelija	On säännöllistä toimintaa. Liikunnan ohjaaja käy viikoittain ohjaamassa Lähitorilla taukoliikunnan. Pirhan Lähitori järjestää kohtaamispaikkatoimintaa viikoittain Kuhmolassa, ja palveluohjausta sekä neuvontaa on tarjolla kirjastossa joka toinen viikko. Lähitori tarjoaa neuvontaa kaikille sekä ohjaa ikäänntyneitä ja vammaisia palveluiden pariin. Lähitori toteuttaa kohtaamispaikkatoimintaa yhteistyössä eri kumppaneiden kanssa, kuten kunnan toimijoiden, SPR:n, seurakunnan sekä muiden paikallisten ja valtakunnallisten yhdistysten kanssa.
Tuemme pirkanmaalaisia tekemään arjessa päihteettömyyttä tukevia valintoja	Kunnassa on nimetty ehkäisevän päihdetyön vastuuhenkilö	Hyvinvointisuunnittelija	Kyllä. Kunnan lasten ja nuorten ehkäisevään päihdetyöhön on suunniteltu vuoden 2025 aikana vuosikello ohjaamaan ennaltaehkäisevää työtä nuorisotoimen palveluissa. Nuorisopalveluiden tilat ja tapahtumat ovat päihteettömiä.
	Kunnassa on ehkäisevän päihdetyön suunnitelma	Hyvinvointisuunnittelija	Kyllä

4. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho(t)	Toteuma 2025
------------	--------------	---------------	--------------

Kehitämme osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakenteita, toimintatapoja, vaikuttamiskanavia, eri väestöryhmien osallisuuteen liittyvää tiedonkeruuta sekä saavutettavaa viestintää	Kunnalla on osallisuusohjelma	Hyvinvointisuunnittelija	Ei ajantasaista. Asiakirja vuodelta 2021, päivitystarpeita
	Kunnassa on kirjattu suunnitelma sen vanhus- ja vammaisneuvoston tehtävästä	Hallintojohtaja	Ei ajantasaista. Tehtävät todettu hallintosäännössä, erillistä asiakirjaa ei ole katsottu tarpeelliseksi.

	<p>Edistetään osallisuutta palautteen keruutapojen ja järjestöyhteistyön menetelmien avulla</p>	<p>Eri toimialat</p>	<p>Yleishallinto ja elinkeinotoimi: asiakas- ja asukaskyselyt.</p> <p>Kuntalaistilaisuudet 2 krt/vuosi, myös kausiasukaille.</p> <p>Kirjaston asiakaskyselyt ja yhdistysyhteistyön edistäminen.</p> <p>Yleishallinto ja elinkeinotoimi: asiakas- ja asukaskyselyt.</p> <p>Kuntalaistilaisuudet 2 krt/vuosi, myös kausiasukaille.</p> <p>Palautekanava kunnan nettisivujen kautta.</p> <p>Tapahtumista kerätään palautetta.</p> <p>Liikuntapalvelut keräävät palautetta vuosittain.</p> <p>Vanhus- ja vammaisneuvostolla on kolme aloite- ja palautelaatikkoa sekä heidän toimintaansa liittyen pidetään avoimia infotilaisuuksia.</p> <p>Vaka, koulu ja iltapäivätoiminta keräävät tyytyväisyyskyselyn avulla tietoa.</p> <p>Palautetta kouluruoasta on mahdollista antaa päivittäin ruokalassa olevaan palautelaatikkoon.</p> <p>Pirhan Lähitori Kuhmoisissa tilastoi kaikki palvelunsa ja tapahtumansa.</p> <p>Toiminnasta järjestetään vuosittain asiakaskysely, ja kyselyn perusteella toteutetaan asiakasraati.</p>
--	---	----------------------	--

<p>Tuemme pirkanmaalaisia osallistumaan oman ja lähiyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen ja kehitämme yhdessä osallistumisen kynnystä madaltavia toimintatapoja</p> <p>Teemme yhteistyötä eri järjestöjen kanssa osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseksi</p>	<p>Kuntalaisia ja järjestöjä on mukana hyvinvointityön työryhmissä</p>	<p>Eri työryhmien koolle kutsujat: nuoriso-ohjaaja, hallintojohtaja, liikunnanohjaaja, kouluvalmentaja, hyvinvointisuunnittelija, elinvoima-asiantuntija ja kunnanjohtaja</p>	<p>Kirjastovirkailija toimii yhdistysyhteyshenkilönä ja hallinnoi yhdistyksille tarkoitettua yhteistä WhatsApp-ryhmää, jonka kautta yhdistykset voivat välittää tietoa ajankohtaisista ilmoituksista ja tapahtumista.</p> <p>Yhteistoimintana kirjasto ja kulttuuritoimi toteuttivat yhdistysten kanssa muun muassa teatteriretken.</p> <p>Nuorisotoimen tapahtumien järjestäminen on toteutunut yhteistyössä alueen järjestöjen, seurakunnan ja muiden toimijoiden kanssa.</p> <p>Toteutuneita tapahtumia ovat olleet: tiistai-cafeet, lukio-olkkarit, syys- ja talvi-/laskiaisrieha.</p> <p>Nuorisovaltuusto mainostaa itseään uusille oppilaille (7. lk ja lukio 1. lk) ja kertoo mahdollisuudesta päästä mukaan toimintaan.</p> <p>Nuorisovaltuusto kokoontuu n. 8 krt/vuosi.</p> <p>Avoin yleiskokous kaikille 1 krt/vuosi.</p> <p>Kouluvalmentaja on koulun sisäisen hyvinvointityöryhmän koollekutsuja, jäsenistö koostuu koulun henkilökunnasta.</p> <p>Vanhus- ja vammaisneuvostossa kuntalaisten edustus.</p> <p>Nuorisovaltuusto koostuu paikallisista lapsista ja nuorista.</p>
--	--	---	---

		<p>Kunnanjohtajan ja elinkeinokoordinaattorin pitämät kuntalaiskahvit, yrittäjäkahvit ja vapaa-ajan asukaskahvit osallistavat asukkaita. Lisäksi vuoden 2025 aikana on aloitettu säännölliset yhdistysten ja tapahtumajärjestäjien tapaamiset. Syksystä 2025 alkaen elinkeinotoimi on aloittanut uutiskirjeen lähettämisen kuntalaisille, kausiasukkaille ja yrittäjille.</p> <p>Hyvinvointityön ja ehkäisevän päihdetyön moniammatillinen työryhmä kokoontuu järjestöjen, Pirhan, kunnan ja seurakunnan edustajien kanssa.</p> <p>Perhekeskustiimissä on järjestöjen ja vanhempien edustus.</p> <p>Kunnan liikunnan ja elintapojen edistämisen työryhmään osallistuu moniammatillisesti kunnan työntekijöitä, alueen järjestöjen edustajia, Pirhan sekä kuntalaisten edustajia.</p>
--	--	--

5. Arjen turvallisuuden lisääminen ja hyvinvointia edistävä elinympäristö

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho(t)	Toteuma 2025
------------	--------------	---------------	--------------

<p>Luomme hyvinvointia ja terveyttä edistäviä turvallisia lähiympäristöjä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä vahvistamme kiusaamisen aktiivista ehkäisyä</p> <p>Tunnistamme väkivaltariskin ja hyödynnämme monialaista arviointia sekä konsultaatio- ja tukirakenteita</p>	<p>Kunnassa on suunnitelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa</p> <p>Kunta tukee lähiluonnon ja luonnon ympäristöjen saavutettavuutta</p>	<p>Rehtori ja varhaiskasvatuksen johtaja</p> <p>Elinvoima-asiantuntija, puistojen kunnossapidosta vastaava henkilö ja liikuntapaikkojen hoitajat</p>	<p>Koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu ja otettu käyttöön vuoden 2025 alussa. Suunnitelmaan sisältyy kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelma.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa on laadittu tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelma 2025. Jokaiselle lapsiryhmälle on lisäksi omat suunnitelmat, joissa on huomioitu lasten ikä, ryhmän rakenne ja ryhmän erilaiset tarpeet ja tavoitteet.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa käytössä sovittelumenetelmä MiniVerso. Kiusaamista ennaltaehkäistään kiinnittämällä huomiota tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen ja oppimiseen.</p> <p>Kirjastossa on laadittu turvallisen tilan periaatteet ja saatettu asiakkaiden tiedoksi kirjastotilassa sekä eri kanavien kautta.</p> <p>Kuhmoisen, Kangasalan ja Pälkäneen yhteistyö on jatkunut alueen elinvoiman vahvistamiseksi sekä uusien avauksien löytämiseksi matkailuun ja kausiasukkaiden viihtyvyyden edistämiseen.</p> <p>Liikuntatoimi ylläpitää kunnan lähiluonto- ja liikuntapaikkoja, jotka ovat kaikille avoimia.</p>
--	---	--	--

Lisäämme yhteistyötä pelastuslaitoksen, hyvinvointialueen sote-puolen ja kuntien välille, jotta riskien ennakointi ja turvallisuustaso alueella paranee	Kunnassa on nimetty vastinparit yhteistyöhön pelastuslaitoksen ja Pirhan sote-toimijoiden kanssa	Hyvinvointisuunnittelija ja eri ammattialojen vastuuhenkilöt	Kyllä
---	--	--	-------

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

Tämä kohta täydennetään, kun asiakirja on edennyt eri toimielinten käsittelyyn.

3 Suunnitelman laatijat

Vuoden 2025 vuosiraportin valmistelusta ovat vastanneet Kuhmoisten kunnan moniammatillinen hyvinvointityöryhmä sekä ehkäisevän päihdetyön työryhmä. Raportin valmistelua varten työryhmä kokoontui 5.5.2026. Lisäksi raporttiin on koottu tietoa kaikilta kunnan toimialoilta. Vuosiraportin kokosi hyvinvointisuunnittelija.

4 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

Moniammatillinen hyvinvointityöryhmä ja ehkäisevän päihdetyön työryhmä hyväksyivät vuosiraportin 2025 kokouksessaan 5.5.2026.

Tämä kohta täydennetään, kun asiakirja on edennyt eri toimielinten käsittelyyn: käsittely- ja päätösprosessi avataan asiakirjaan nähtäväksi.